

بازنمایی الگوهای مسلط فرهنگی بر جامعه زنان در سینمای عباس کیارستمی مبتنی بر نشانه‌شناسی بارت

فریبا میرزایی نژاد اوجانی^۱، مهناز رونقی نوتاش^۲، حوریه دهقان شاد^۳

تاریخ دریافت: ۰۲/۴/۶، تاریخ تایید: ۰۲/۱۰/۲

چکیده:

این مطالعه درصدد است به بررسی زن در سینمای کیارستمی در دوره‌های مختلف تاریخی و اجتماعی بپردازد تا الگوهای فرهنگی مسلط شده بر جامعه زنان را کشف و بازنمایی کند.

در بر همین اساس، سه فیلم سینمایی شیرین، گزارش و ده، به عنوان میدان و نمونه مطالعه بر اساس روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده‌اند. چارچوب نظری این مطالعه مبتنی بر نظریه‌ی بازنمایی است و از روش تحلیل نشانه‌شناختی بارت برای تحلیل و تفسیر داده‌ها استفاده شده است. بر اساس نتایج پژوهش، از آنجا که قدرت به طور تاریخی، اجتماعی و نمادین در دست مردان است، بنابراین مفاهیم و مقولات فرهنگی بر اساس نظام مردانه تعریف شده و مفاهیمی ذاتاً غالب‌اند.

این مفاهیم و مقولات در (فیلم گزارش)، در سوژه‌هایی منفعل و خشونت‌پذیر برساخته شده، در (فیلم شیرین) ناتوان و البته قابل استفاده در برخی مواقع به نفع شرایط مردانه و در (فیلم ده)، وابسته به تصمیمات و ترجیحات جامعه مردان، بازنمایی شده‌اند که در واقع، زنان را دارای هویتی تابع و غیر مستقل معرفی می‌کند.

به این ترتیب، زنان برای پیشرفت و تغییر در زندگی خود نه تنها با موانع ساختاری و اجتماعی روبرو هستند، بلکه ساختار نظام مردسالاری همچون وجدان در اعماق ذهن و اندیشه آنها جای گرفته و حتی در زمان عدم حضور خود نیز پیام قدرتمندی برای زنان می‌فرستد و به آنها یادآوری می‌کند که طبق دستورات عمل کنند.

کلمات کلیدی: فرهنگ، الگوهای فرهنگی، زن، سینمای کیارستمی، بازنمایی

^۱ فریبا میرزایی نژاد اوجانی، دانشجوی دکتری رشته فرهنگ و ارتباطات، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران، ایران. mirzayi_fariba@yahoo.com

^۲ مهناز رونقی، استادیار گروه ارتباطات، واحد تهران مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. نویسنده مسئول ronagh_m@yahoo.com

^۳ حوریه دهقان شاد، استادیار گروه ارتباطات، واحد تهران مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. HOUSHAD@gmail.com